

VÄRLDS

HORISONT.

SVENSKA FN-FÖRBUNDET | EN BÄTTRE VÄRLD | NUMMER 1 2020

EN
BÄTTRE
VÄRLD

FN-förbundet
UNA SWEDEN

*13 svenska
kvinnor dödas
varje år av en
närstående*

SIDAN 8

*Möt Sveriges nya
FN-ambassadör
Anna Karin Eneström*

SIDAN 17

MED SIKTET MOT 2030

**NYSTART BEHÖVS FÖR
KVINNORS RÄTTIGHETER**

Foto: Mostphotos/Ben Goode

Med nuvarande utsläpp går vi mot en global uppvärmning med 3-5 grader till seklets slut, enligt WMO.

2019 NÄST VARMASTE ÅRET

2019 var det näst varmaste året som har noterats sedan mätningar inleddes i slutet av 1800-talet. Endast rekordåret 2016 har varit varmare. Det meddelade FN:s världsmeteorologiska organisation, WMO, i januari. Medeltemperaturen för femårsperioden 2015-2019 var också den högsta någonsin liksom medeltemperaturen för hela decenniet 2010-2019. Sedan 1980-talet har varje decennium varit varmare än det tidigare. Denna trend förväntas hålla i sig under kommande decennier på grund av rekordhöga nivåer av växthusgaser i atmosfären.

WMO:s generalsekreterare Petteri Taalas säger i pressmeddelandet att vi ”med de nuvarande koldioxidutsläppen går mot en temperaturökning på 3 till 5 grader mot slutet av seklet”. WMO understryker också att 2019 såväl som hela det senaste decenniet har kännetecknats av smältande isar, rekordhöga havsnivåer och havstemperaturer, försurning och extremväder, vilket har förödande konsekvenser för hälsa och miljö.

GLOBAL DIALOG NÄR FN FIRAR 75

I oktober fyller FN 75 år och som en del av jubileet lanserade FN i januari den ”största globala konversationen någonsin”. Tanken är att låta människor från hela världen berätta om sitt hopp och sina rädslor inför framtiden. Alla kan göra sin röst hörd genom att besöka hemsidan un75.online och fylla i en enkät. Resultatet kommer att presenteras för världsledare och högt uppsatta

FN-tjänstemän vid ett toppmöte i september.

Projektet kommer dels att definiera en framtidsvision för 2045, då FN fyller 100 år, dels identifiera vilka globala megatrender som anses avgörande för denna framtidsvision, och dels bidra till en diskussion om vilka förbättringar som behöver göras i det globala samarbetet.

SVERIGE VÄRD FÖR GLOBAL KONFERENS OM TRAFIKSÄKERHET

Sverige stod i februari värd för en global konferens om trafiksäkerhet i samarbete med världshälsoorganisationen WHO. Omkring 1 700 deltagare från 140 länder var på plats i Stockholm för att följa upp och sammanfatta det globala trafiksäkerhetsarbetet som gjorts inom FN, WHO och dess medlemsländer.

Trafikolyckor dödar 1,3 miljoner människor varje år och är den främsta dödsorsaken för barn och unga mellan 5 och 29 år, enligt WHO. Slutdokumentet – *the Stockholm Declaration* – innehåller riktlinjer för det fortsatta globala trafiksäkerhetsarbetet till år 2030.

NYTT FN-UPPDRAG FÖR WALLSTRÖM

Sveriges tidigare utrikesminister Margot Wallström har återigen fått ett uppdrag för FN. Wallström ska ingå i en rådgivande grupp åt FN:s generalsekreterare António Guterres och kommer att jobba med frågor kring kärnvapen och nedrustning. Gruppen hade ett första möte i januari i Genève och kommer att träffas ytterligare en gång under 2020.

MILJONTALS HOTAS AV HUNGER EFTER GRÄSHOPPSINVASION

Den värsta invasionen av gräshoppor på decennier hotar flera länder i Östafrika. Etiopien, Kenya och Somalia är värst drabbade men plågan har nu spridit sig även till Djibouti, Eritrea och Uganda och ytterligare länder är i farozonen.

Det är en lång period av torrt väder följt av cykloner med mycket nederbörd som har skapat ideala förhållanden för ökengräshoppor. Gigantiska svärmar av glupska insekter äter upp allt i sin väg och nu finns risk för omfattande hungersnöd i områden där de dragit fram. Situationen kan förvärras ytterligare när regnsäsongen börjar i mars.

Flera FN-organ uppmanar till ökat

internationellt stöd, däribland FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO som begär 76 miljoner dollar för att kunna utöka flygbesprutningen med bekämpningsmedel mot gräshoppor.

NY AMERIKANSK MIN-POLICY FÅR KRITIK

Den amerikanska administrationen har fått ta emot hård kritik sedan president Donald Trump i början av året meddelade att USA kommer att återinföra bruket av personminor i sin krigsföring. Beskedet är ett hårt slag mot de senaste decenniernas positiva trend där både regeringar och civilsamhällsorganisationer verkat för ett totalförbud mot personminor. 164 av världens stater har skrivit under Ottawakonventionen från 1997 som förbjuder personminor. Trots att USA inte anslutit sig till fördraget har den starka globala normen mot minor genomsyrat den amerikanska militära doktrinen och USA har varken använt, tillverkat eller exporterat personminor, något som nu verkar ändras.

Många aktörer, däribland EU, har riktat skarp kritik mot den amerikanska omsvängningen. ”Medan vi och de stater som totalförbjudit personminor kämpar för att världen ska bli helt fri från utlagda minor inom några år så öppnar nu Trump för att lägga ut nya. Det är ett hot mot den norm vi skapat”, säger Jens Petersson, senior rådgivare i nedrustningsfrågor på Svenska FN-förbundet.

BACHELET PÅ KOLLISIONSKURS MED ISRAEL

FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Michelle Bachelet, har hamnat på kollisionkurs med Israel då hon är högsta ansvarig för en rapport som listar företag med koppling till israeliska bosättningar på ockuperat palestinskt område.

Det var i februari som FN publicerade utdraget från en databas med 112 företag varav 94 hör hemma i Israel och resten i sex andra länder. Enligt FN:s särskilde rapportör för MR-situationen på palestinskt territorium, Michael Lynk, är företagen på listan medskyldiga till kränkningar av mänskliga rättigheter, ett påstående som fördöms av Israel men som hyllas av människorättsorganisationer. Databasen är resultatet av en resolution som FN:s råd för mänskliga rättigheter antog 2016.

HEJ 20-TALET – NU KÖR VI!

VÄLKOMMEN TILL VIKTIG LÄSNING

Vi gör skillnad. Vi skapar en bättre värld genom att varje dag arbeta för fred, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Som medlem och bidragsgivare skapar du hopp och räddar liv. Nu och i framtiden.

Världshorisont
Svenska FN-förbundet
Box 15115, 104 65 Stockholm
Tel: 08 – 462 25 40
E-post: varldshorisont@fn.se
Webb: www.fn.se/varldshorisont
Twitter: @varldshorisont

Ansvarig utgivare: Eva Rundgren Forsberg
Redaktör: AnnaLena Karlsson Andrews
Reporter: Karolina Grundin
Praktikant: Amanda Svanberg Fogelström
Layout: Pär Lundqvist, Adapt Media
Tryck: Ljungbergs Tryckeri, Klippan
Annonser: varldshorisont@fn.se
Artikelförfattarna svarar själva för innehållet i respektive artikel. För frilansmaterial ingår publicering både i tidningen och på FN-förbundets webbplats.

Världshorisont utges av Svenska FN-förbundet. ISSN 0042-2134
Prenumerationspris: 230 kr (helår, 4 nr)
PlusGiro: 50990-1

Världshorisont trycks på miljömärkt papper

#1

Omslagsbild: En ung kvinna i startblocken med siktet mot framtiden.
Foto: Mostphotos/Stephen Mcsweeny

Välkommen till ett nytt decennium med Världshorisont! Förvisso tornar mörka moln upp sig vid vår horisont mot världen men intresset och engagemanget för globala frågor och hållbar utveckling växer. Svenska FN-förbundet har en viktig roll att spela då vi är den enda svenska civilsamhällesorganisation som specifikt arbetar med att debattera och värna det globala samtalet och samarbetet i FN. Både på central nivå och runt om i landet, i den lokala FN-rörelsen, pågår ett ständigt, myllrande och mångfacetterat FN-arbete. Och genom projektet Glokala Sverige har nu 130 kommuner och 16 regioner – i stort sett halva Kommun- och regionsverige! – kommit igång med genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

På det globala planet har världsorganisationen tagit tillvara på symboliken med det nya decenniet. Det är fem år sedan Agenda 2030 antogs och tio år kvar till målgången 2030. Mot den bakgrunden har FN utlyst ett decennium för handling – A Decade of Action – i syfte att få alla aktörer att växla upp arbetet med att finna hållbara lösningar på de stora utmaningar som världen står inför. I Världshorisont inleder vi en ny serie där vi kommer att titta närmare på de globala målen ett efter ett. Först ut i detta nummer är mål 1, ”ingen fattigdom”.

2020 är också ett år med flera jubileer. FN självt fyller 75 år, den så kallade Pekingplattformen om kvinnors rättigheter fyller 25 och resolution 1325 – om kvinnor, fred och säkerhet – fyller 20. Om allt går som planerat ska denna tidning dimpaner i brevlådan lagom till internationella kvinnodagen den

8:e mars. Bilden av var vi står med kvinnors rättigheter idag, 2020, är splittrad. Flera viktiga landvinningar har gjorts sedan världskonferensen i Peking 1995 men i en del frågor går utvecklingen åt helt fel håll. På detta område – såväl som på många andra – krävs ny beslutsamhet och nya tag. På fn.se kan du läsa om hur du själv kan engagera dig. Hej 20-talet – nu kör vi!

Redaktör AnnaLena Karlsson Andrews
annalena.karlsson.andrews@fn.se

I DET HÄR NUMRET

- 4** Pekingplattformen 25 år – var står vi nu med kvinnors rättigheter?
- 7** Resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet fyller 20 år
- 8** Våldet mot kvinnor i Sverige: mer diskussion och åtgärder behövs
- 10** Stark koppling mellan kvinnors rättigheter och hållbar utveckling
- 11** Mål 1 – ingen fattigdom: ny serie om globala målen i Världshorisont
- 15** Finns fattigdom i Sverige? Världshorisont reder ut begreppen
- 17** Intervju med Sveriges nya FN-ambassadör Anna Karin Eneström
- 18** Välkänd kritik när FN granskade mänskliga rättigheter i Sverige

I år har det gått 25 år sedan FN:s fjärde kvinnokonferens då den så kallade Pekingsplattformen om kvinnors rättigheter antogs. Vid årets möte med FN:s kvinnokommission i New York – även kallat ”Beijing +25” – kommer arbetet med plattformen att diskuteras och utvärderas. Vissa framsteg har gjorts men på andra områden går utvecklingen för världens kvinnor åt fel håll, menar experter.

Pekingsplattformen 25 år

Långt kvar till jämställdhet

När den så kallade Pekingsplattformen antogs sågs den som väldigt progressiv och som en stor seger för kvinnorörelsen. 25 år senare har få av målen uppnåtts och konservativa och extremistiska intressen inskränker på nytt kvinnors rättigheter.

– Handlingsplanen från Peking var ett väldigt radikalt och tydligt dokument för världens arbete med kvinnors rättigheter. Den var ett resultat av 20 års arbete och goda förberedelser, berättar Gertrud Åström, jämställdhetsexpert och styrelseledamot i Svenska FN-förbundet.

Handlingsplanen fick sitt namn efter FN:s fjärde internationella kvinnokonferens som hölls i Peking 1995. Två veckors möten och diskussioner ledde fram till att deltagarländerna enades om ett antal fokusområden där de åtog sig att arbeta för att förbättra flickors och kvinnors situation. Det var en stor seger för världens kvinnor och för de kvinno-

organisationer som länge kämpat för ökat internationellt åtagande för jämställdhet.

– Att 189 av FN:s medlemsstater kunde enas om tolv fokusområden att aktivt arbeta med var både historiskt och unikt. Pekingsplattformen är fortfarande ett av de vägledande dokument som vi på UN Women arbetar efter, säger Louise Waller, projektledare på UN Women Sverige.

RADIKAL TIDSANDA

Att dokumentet godkändes, trots att det ansågs radikalt, tror Gertrud Åström beror på två saker - grundliga förberedelser och den rådande tidsandan. Länder och organisationer hade kraft-

samlat och förberett sig noga inför konferensen. Kvinnorörelsen var viktig för pådrivandet och många organisationer var även på plats i Peking.

– Det inträffade flera omvälvande händelser under första halvan av 90-talet, både inom FN och runt om i världen. Plötsligt gick det att diskutera frågor som tidigare inte hade kunnat diskuteras, säger Åström.

Gertrud Åström bidrog själv till Sveriges förberedande arbete inför Pekingskonferensen. Bland annat skrev hon en artikel till regeringens rapport från Sverige. Idag ser hon Pekingsplattformen som en stor seger och ett fortsatt relevant dokument. Hon menar på att den var en viktig anledning till att FN:s säkerhetsråd röstade igenom resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.

Pekingsplattformen har även bidragit till att en särskild rapportör och en

internationell FN-dag för att uppmärksamma mäns våld mot kvinnor har inrättats.

MER KONSERVATIVT IDAG

Samtidigt känner Gertrud Åström besvikelse över att så lite har hänt i praktiken sedan 1995. På vissa håll i världen har jämställdheten snarare gått bakåt och kvinnors rättigheter har inskränkts ännu mer.

– Det finns en anledning till att det inte blivit någon mer kvinnokonferens och att ingen vill öppna dokumenten från Peking för ny förhandling. Handlingsplanen hade helt enkelt inte gått igenom idag med de konservativa och extremistiska krafter som vi ser. Länderna hade inte kunnat enas, konstaterar hon.

Louise Waller menar att målen i Pekingplattformen fortfarande är aktuella. 25-årsjubileet ser hon som en god anledning till reflektion och utvärdering av det som åstadkommit och det som återstår att göra.

– Det är ett unikt tillfälle för världen att fokusera på jämställdhet och en möjlighet att ge ett alternativ till den globala backlashen mot jämställdhet som vi just nu kan se i världen, säger Waller.

FLER FLICKOR GÅR I SKOLAN

Det finns dock ljuspunkter när det kommer till resultatet av Pekingplattformen. Både Åström och Waller lyfter kvinnors rätt till utbildning som en positiv konsekvens. Fler av världens flickor har idag möjlighet att gå i skolan jämfört med 1995. Andelen kvinnor med högre utbildning har också ökat.

– Framgången har sett olika ut i olika delar av världen. Det har hänt en del stora saker. Att kvinnor har tillgång till utbildning, att de kan läsa och att både barnäktenskap och kvinnlig könsstympning minskar är stora framgångar, säger Åström.

På andra områden ser det mörkare ut. Framförallt när det kommer till frågor som rör kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter (SRHR), exploatering i sexindustrin och allmän handel med kvinnor. Många länder går med på att kvinnors hälsa ska vara ett prioriterat område, men när det kommer

till rättighetsdelen tar det stopp. Även om det finns länder där tillgången till preventivmedel har ökat så är kvinnors rätt att bestämma över sin egen kropp långt ifrån självklart på många platser.

– Världens maktstrider går ut över kvinnors liv. Tyvärr har konservativa och extremistiska intressen som exploaterar kvinnor ökat, även i Europa, säger Åström.

FATTIGDOM EN KVINNOFÄLLA

Den procentuellt stora fattigdomen bland kvinnor bidrar till att förändring försvåras, menar hon vidare. Den gör kvinnor mer utsatta och begränsar dem

från att kunna förändra sin livssituation.

– Även våldet mot kvinnor har ett nära samband med strukturer och

förhållanden i landet. Dessutom brukar våld mot kvinnor eskalera vid konflikter, våldet blir till ett vapen. Det är alltid kvinnorna som drabbas hårdast vid krig, naturkatastrofer och miljöförstöring, säger Åström.

Louise Waller lyfter situationen för kvinnor i postkonfliktsituationer och menar att FN:s medlemsstater gör alldeles för lite för att förbättra situationen.

– Överlag har debatten och kunskapen om jämställdhet mognat, inte minst när det kommer till sexuellt våld i väpnade konflikter, sexuella trakasserier och våld mot kvinnor. Detta har lett till klart bättre lagstiftning och seriositet runt dessa frågor i många länder. Men förändring tar tid och generellt har verkligheten förändrats för långsamt, säger Waller.

KLIMATET EN NY UTMANING

När Pekingplattformen antogs var klimatfrågan inte lika omdiskuterad som idag och klimatförändringarna inte så kännbara. Idag har de kommit att spela en avgörande roll för kvinnors liv. Många av de allra fattigaste kvinnorna lever i områden som är särskilt utsatta för klimatförändringar.

– Klimatförändringar påverkar män och kvinnor olika, men att flickors och kvinnors behov ofta förbises är ett faktum vid både naturkatastrofer och humanitära kriser, konstaterar Waller.

När en naturkatastrof eller klimat-

Foto: UN Photo/Milton Grant

Representanter för civilsamhället demonstrerar i samband med världskonferensen om kvinnors rättigheter i Peking i september 1995.

förändringar drabbar ett område har de fattigaste kvinnorna oftast ingen möjlighet att fly eller påverka situationen. Ofta blir de lämnade kvar, tillsammans med gamla och barn.

– Vi måste fokusera på ekonomisk självständighet för kvinnor och tala mer om livschanser där kvinnor ges likvärdiga möjligheter att försörja sig själva, säger Åström.

Social hållbarhet måste samverka med ekonomisk och miljömässig hållbarhet, menar hon. Ekonomiska förutsättningar, så som minskad fattigdom och en hållbar konsumtion och produktion, är viktiga delar av de globala målen som påverkar kvinnor i hög grad.

– Agenda 2030 har sina brister men det vore väldigt bra om vi kan koppla ihop handlingsplanen från Peking med agendan. I Sverige kan vi förhoppningsvis nå flera av målen även om vi globalt inte kommer att lyckas, tror Åström.

KRAFTSAMLING KRÄVS

Det vilar ett tungt ansvar på respektive land att hantera och prioritera jämställdhetsfrågorna och kvinnors rättigheter. Med tio år kvar till 2030 krävs krafttag för att uppnå de globala målen om jämställdhet.

Genom sin roll som FN:s samordnare för jämställdhet och kvinnors rättigheter är UN Womens mål att på dessa år göra jämställdhet till en verklighet för alla människor. Det handlar om att fördjupa kunskapen om frågorna och ge konkreta förslag på ökad finansiering och ökat genomförande och ansvarsutkrävande.

Just kunskapsspridandet anser även Svenska FN-förbundets ordförande Annelie Börjesson är en viktig pusselbit. Där tror hon att den svenska FN-rörelsen har en viktig roll att spela.

– Kunskap är i mångt och mycket en nyckel. Du måste ha kunskap för att veta om dina rättigheter och förstå vilka problemen är. Sverige har visserligen kommit långt när det kommer till jämställdhet och de globala målen,

många andra länder har större utmaningar. Men FN-förbundet kan ändå bidra med att sprida kunskap lokalt och

stötta globalt. Vårt projekt Flicka är ett bra exempel, säger Börjesson.

Louise Waller påpekar att just jämställdhet är en nödvändig förutsättning för att de globala målen ska uppnås.

– Jämställdhet är inte en kvinnofråga. Vi vet att ökad jämställdhet utgör grunden för en hållbar och fredlig utveckling och leder till mer inkluderande samhällen, sammanfattar hon.

■ *Karolina Grundin*

MILSTOLPAR FÖR KVINNORS RÄTTIGHETER

1946

FN:s kvinno-kommission CSW grundas

1945

FN grundas

1979

FN:s kvinno-konvention CEDAW antas

1985

Tredje kvinno-konferensen i Nairobi

2000

FN:s säkerhetsråd antar resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet

1975

Första internationella kvinno-konferensen i Mexiko City

1980

Andra kvinno-konferensen i Köpenhamn

1995

Fjärde kvinno-konferensen i Peking där Peking-plattformen antas

FN:s kvinno-kommission CSW

Commission on the status of women (CSW) är FN:s kvinno-kommission och grundades 1946. Kvinno-kommissionen arbetar under FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC) med fokus på jämställdhetsfrågor och kvinnors rättigheter. CSW arrangerar varje år ett toppmöte om kvinnors rättigheter med fokus på olika teman. Då samlas FN:s medlemsländer i New York för att diskutera jämställdhetsfrågor, sätta globala mål och formulera konkreta åtgärder. Även organisationer som representerar civilsamhället deltar.

FN:s kvinno-konvention CEDAW

Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women (CEDAW) är FN:s kvinno-konvention och antogs av FN:s generalförsamling 1979. Konventionen, som består av 30 artiklar som rör kvinnors rättigheter, trädde i kraft 1981. Hittills har 189 medlemsländer ratificerat den.

Peking-plattformen

1995 hölls FN:s fjärde internationella kvinno-konferens i Peking. Representanter från 189 länder deltog i debatter och aktiviteter under den två veckor långa konferensen. Sammanlagt fanns 17 000 deltagare och 30 000 aktivister på plats. Det var första gången som kvinnors ställning och situation inom alla områden i samhället behandlades. När konferensen avslutades hade den så kallade Peking-plattformen och en handlingsplan upprättats. Peking-plattformen har tolv fokusområden som deltagarländerna lovade att aktivt arbeta med. Det huvudsakliga ansvaret för genomförandet ligger hos ländernas regeringar. Vart femte år utvärderas resultatet av arbetet. Trots att det gått 25 år har inget av de 189 deltagande länderna uppnått full jämställdhet enligt plattformens definition.

Resolution 1325

Feministisk plattform fyller 20 år

Jämställd fred är målet med FN:s resolution 1325. På bilden träffar chefen för FN:s fredsfrämjande insatser, Jean-Pierre Lacroix (i mörkblå skjorta), kvinnliga ledare i Kidalregionen i Mali för att diskutera fredsprocessen.

Resolution 1325 tillkom för att öka kvinnors inflytande i fredsprocesser och stärka kvinnors säkerhet. 20 år senare har den blivit ett viktigt verktyg för civilsamhället i konfliktländer.

Den 31 oktober år 2000 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Det var första gången som medlemsstaterna agerade för att införa ett övergripande jämställdhetsperspektiv i FN:s fredsarbete.

Karolina Vrethem arbetar på enheten för konfliktfrågor och humanitär politik på Utrikesdepartementet. Hon menar att resolution 1325 förändrade FN:s synsätt och strategi för fredsbyggande. Genom att lyfta fram hela befolkningens roll och behov i länder som är på väg in i, eller mitt uppe i, en konflikt, kan fred byggas mer hållbart.

– Kvinnors perspektiv och erfarenheter var länge osynliga och ingen tog hänsyn till att krig drabbar kvinnor och män olika. Resolution 1325 hjälpte världssamfundet att bli en bättre fredsaktör, säger Vrethem.

PRIORITERADES AV SVERIGE

2017 och 2018 var Sverige invald som icke-permanent medlem i säkerhetsrådet och hade kvinnor, fred och säkerhet som en prioriterad fråga. Enligt Vrethem tog Sverige ett flertal initiativ för att lyfta frågan i rådet. Bland annat bjöd man regelbundet in kvinnliga representanter från civilsamhället för att vittna om

situationen på plats i olika konfliktländer, något som endast hade skett en gång tidigare.

Ett annat exempel är att Sverige arbetade för att kvinnors situation skulle belysas i de uttalanden som säkerhetsrådet gör om pågående konflikter eller händelser. Ett arbete som, enligt Vrethem, lyckades till nästan 100 procent båda åren då Sverige satt som

År 2000 antog FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Sju resolutioner på samma tema har tillkommit sedan dess och tillsammans utgör de åtta den internationella agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Resolution 1889 och 2122 fokuserar på politiskt deltagande och kvinnligt ledarskap. Flera resolutioner fokuserar på sexuellt våld och hur förövare ska straffas. En av dessa, 1888, fastslog att FN ska ha en särskild representant som leder arbetet för att stoppa sexualiserat våld i konflikter. Den första personen på posten var Margot Wallström. Den senaste resolutionen, 2242, antogs 2015 och understryker vikten av att samarbeta med civilsamhället.

medlem i rådet.

– Vår tid i säkerhetsrådet handlade bland annat om att öka rådets trovärdighet på området kvinnor, fred och säkerhet eftersom rådet har antagit flera resolutioner på området men inte alltid agerar utifrån dem, säger Vrethem.

VIKTIGT VERKTYG

Elin Liss är tillförordnad generalsekreterare på IKFF, Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, en organisation som var med och drev fram resolution 1325. Enligt henne har resolutionen kunnat användas som ett viktigt verktyg i fredsprocesser de senaste 20 åren.

– Resolutionen har varit till stor nytta i civilsamhället. Våra systersektioner i konfliktländer har använt den för att utbilda kvinnor om deras rättighet att vara deltagare i lokala fredsaktioner med syftet att öka jämställdhet och att förebygga konflikter, säger Elin Liss.

Elin Liss menar att resolutionen var ett feministiskt initiativ från civilsamhället men att den har militariserats med tiden och idag tolkas på ett alldeles för traditionellt sätt. Det ligger för mycket fokus på kvinnor som offer och hur de ska skyddas i konfliktdrabbade länder, säger hon, och tillägger att fokus borde vara på att se till att fler kvinnor blir politiska fredsaktörer.

– Syftet med resolutionen var att genomföra ett systemskifte. Målet har aldrig varit jämställda krig utan jämställd fred, säger Elin Liss.

ARBETA LÅNGSIKTIGT

2020 är ett viktigt år med anledning av 20-årsjubileet av resolutionen men Karolina Vrethem är noga med att understryka att det inte ska vara ett år med fyrverkerier kring resolutionen för att sedan bli tyst 2021.

– På Utrikesdepartementet anser vi att det är viktigt att skapa ett starkt engagemang och åtagande för att resolution 1325 ska bli en agenda som man arbetar med långsiktigt, säger Vrethem.

■ Amanda Svanberg Fogelström

Långsiktiga förebyggande åtgärder krävs för att stävja våldet mot kvinnor i Sverige, menar experter. Samtidigt behövs direkta insatser i form av systematiskt skydd till utsatta kvinnor och allmänt höjd kompetens om frågan hos myndigheterna.

Våld mot kvinnor i Sverige

13 kvinnor dödas varje år

Mäns våld mot kvinnor i Sverige är ett allvarligt samhällsproblem som uppmärksammas alldeles för lite – både av de myndigheter som har ansvar i frågan och av media. Det menar tre experter på våld i nära relationer och hedersvåld.

– Mäns våld mot kvinnor och flickor är en samhällsfara och den yttersta konsekvensen av bristen på jämställdhet. Det är allvarligt och oroande att det tillåts fortsätta, säger Clara Berglund, generalsekreterare för Sveriges kvinnolobby, paraplyorganisationen för den svenska kvinnorörelsen.

I stort sett varje dag läser och hör vi om skjutningar, sprängdåd och gängkriminalitet i media. Men trots att i snitt 13 kvinnor dödas av en närstående varje år är uppmärksamheten kring våld i nära relationer inte alls lika stor. 2018 ökade antalet mord på kvinnor dessutom – 22 kvinnor dödades av sin partner det året. Mäns våld mot kvinnor kostar mycket för samhället – enligt en beräkning från Europeiskt centrum för jämställdhet (EIGE) uppgick sam-

hällskostnaderna för detta våld i Sverige till cirka 4,2 miljarder kronor 2015.

Det krävs samma slags kraftåtgärder när det gäller våldet mot kvinnor som de som föreslås mot gängkriminaliteten, anser Sveriges kvinnolobby.

SYSTEMATISKT SKYDD BEHÖVS

– Vi behöver långsiktiga förebyggande åtgärder samtidigt som kvinnor som utsätts för våld måste skyddas på ett mer systematiskt sätt. Alla myndigheter som berörs av den här frågan måste öka sin kompetens för att upptäcka risken för våld och agera i tid, säger Clara Berglund.

Hon tycker att det är bra att Polismyndigheten nu tillsatt fler än 300 nya utredare som ska specialisera sig på mäns våld mot kvinnor, och poängterar

att sexualbrott länge varit nedprioriterade av polisen och att utredningarna kring sådana brott ofta har stora brister.

– Polisen har ju själv sagt att de här brotten prioriterats för lågt. Och tittar man på statistiken så är det fortfarande få fall som leder till fällande domar, bara fem procent. Och de flesta våldtäkter anmäls aldrig. Det är svåra brott att utreda och det krävs att polisen har både resurser och kompetens. Förhoppningsvis blir det nu bättre, säger Clara Berglund.

Antalet anmälda våldtäkter har ökat under senare år, men Clara Berglund tror ändå att det finns ett stort mörkertal eftersom det är så få fall som leder till fällande domar.

En hjärtefråga för Sveriges kvinnolobby är att de nästan 200 kvinnojourer som finns i landet får ett permanent stöd – de är första linjen som tar hand om de våldsutsatta kvinnorna, poängterar Clara Berglund.

HEDERSRELATERAT VÅLD

Hedersrelaterat våld och förtryck är

komplext. Det kan inte jämföras med mäns våld mot kvinnor utan handlar om en grupp, släkts eller nätverks "heder" – ett begrepp som används för att kraftigt begränsa kvinnors och flickors sexualitet och fri- och rättigheter. Kollektivt våld från den kontrollerande gruppen är vanligt förekommande. Hedersrelaterat våld och förtryck inkluderar till exempel barn- och tvångsgifte, könsstympning och hedersmord men också oskuldskrav, att inte själv få välja pojkvän, kläder eller studier.

Flickor med funktionsnedsättningar drabbas särskilt hårt av

hedersrelaterat våld och förtryck. Enligt en kartläggning som Tris – Tjebers rätt i samhället – gjort får var femte vuxen med intellektuell funktionsnedsättning inte själv bestämma när frågan om giftermål kommer upp. Projektet "Gömd och glömd" visar att kunskapen om situationen för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning som lever i en hederskontext är mycket låg i Sverige.

– Det är en enorm utsatthet i den här gruppen, framförallt när det gäller tvångsäktenskap. När de här flickorna gifts bort är det under förhållanden som nästan liknar människohandel. Utsattheten för flickor med intellektuell funktionsnedsättning blir nästan aldrig känd för myndigheterna, säger Mariet Ghadimi, verksamhetschef för Tris.

STORT MÖRKERTAL

Det finns inga exakta siffror på hur många i Sverige som lever med hedersvåld och förtryck. Uppskattningar som gjorts av forskare pekar på att minst 200 000 unga i Sverige har en sådan tillvaro, men att mörkertalet troligen är stort. Tris har i en kartläggning från förra året rapporterat om tillvaron för unga i hederskontext i Uppsala – där var femte flicka har oskuldskrav på sig hemifrån. Två tredjedelar av flickorna med utomnordiska föräldrar får inte själva bestämma vilka de ska gifta sig med.

– Hedersförtryck är en enorm samhällsutmaning. Jag möter ofta barn och ungdomar som samhället har svikit. Sverige har internationellt profilerat sig som en humanitär nation där jämställdhet mellan könen är norm.

Då måste vi också agera och ta tag i den här frågan – det räcker inte med fina ord och handlingsplaner. Vi har lagar mot både tvångsäktenskap och könsstympning och de måste följas, säger Mariet Ghadimi.

Att börja tidigt kan vara avgörande, menar hon. Om nyanlända till Sverige ska ha en ärlig chans att förstå och ta till sig värderingar som gäller för kvinnors fri- och rättigheter i Sverige, bör de introduceras redan under SFI-

undervisningen.

För några år sedan höll Tris i ett 30-veckorsprogram för nyanlända kvinnor där de fick lära sig om Sverige,

kvinnors fri- och rättigheter och hur man ska agera för att ha en chans att komma in på arbetsmarknaden.

– Det lades tyvärr ned, men det finns ett intresse för att ta upp metoden igen. Jag hoppas att det kan ske, det är så otroligt viktigt att de här kvinnorna får en sådan chans när de kommer till Sverige, säger Mariet Ghadimi.

ÖKAT INTRESSE

NCK, Nationellt Centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet, har regeringens uppdrag att höja kunskapen om mäns våld mot kvinnor, våld i samkönade relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. I det ingår bland annat arbete med utbildning, forskning och kunskaps-sammanställning.

Intresset för de utbildningar och kurser som NCK driver har enligt Karin Sandell, informationschef vid NCK, ökat markant under senare år. Det är bland annat en följd av att kraven på kunskap om våld i nära relationer har skärpts för de yrkesgrupper som möter utsatta kvinnor – till exempel socionomer, läkare, psykologer, sjuksköterskor, fysioterapeuter och jurister.

– Vi har sett en väldigt stor förändring

Foto: Mostphotos/Tatiana Chelkryzhova

Minst en kvinna i månaden dödas i Sverige av en närstående person. Det är fler än de som dör på grund av skjutningar och gängkriminalitet, ändå får frågan lite uppmärksamhet i media. Bilden är arrangerad.

i och med att de här frågorna uppmärksammas på ett helt annat sätt i dag än tidigare av både media, polis och andra myndigheter som berörs. Fler förstår hur utbrett problemet är, säger Karin Sandell.

Detta märks också på samtalen till kvinnofridslinjen – den nationella stödtelefon som NCK startade 2007. Över 42 000 samtal togs emot förra året – både från våldsutsatta kvinnor och personal inom vård och socialtjänst. Det är en ökning med nästan 6 000 samtal jämfört med 2018. Orsakerna kan enligt NCK vara flera – den mediala uppmärksamheten kring våld mot kvinnor, ökad utsatthet, att fler känner till stödlinjen och många inom vård och socialtjänst i dag har bättre kompetens att hjälpa våldsoffer.

– Aftonbladets serie om de 299 kvinnor som dödades av närstående sedan 2000 har haft stor betydelse och verkligen satt ljuset på frågan. Vi har också sett en stor skillnad efter #metoo. Fler pratar om det och det har också blivit lättare att tala om det för våldsutsatta. Många som ringer till oss har aldrig pratat om det de varit med om tidigare, säger Karin Sandell.

■ Ia Wadendal, frilansskribent

"Om denna man får en öövervakad permission finns det en allvarlig risk att han kommer att försöka leta upp mig direkt. (...) Av den anledningen ber jag er att vara medmänniskor och inte bara en myndighet och meddela mig när han har permissioner."

Ur ett brev till Kriminalvården där Susanne berättar om sin rädsla för exmaken. Trots att sju myndigheter fått varningssignaler om exmakens förföljelse kunde han ändå mörda Susanne under en oöverbakad permission från fängelset. Susannes och 298 andra mördade kvinnors öden skildras i Kerstin Weigls och Kristina Edbloms bok "I händelse av min död".

Foto: UN Photo/Diana Cortes

Kopplingen mellan kvinnors rättigheter och kampen mot fattigdom är stark. När man satsar på flickor och kvinnor ökar välbördet i hela samhället. Bilden är från Bandiagara, Mali.

Jämställdhet nödvändig för att vinna kampen mot fattigdom

Kvinnor är överrepresenterade bland de människor som lever i extrem fattigdom. Samtidigt vet vi idag att kvinnans roll är avgörande för att familjer och hela samhällen ska kunna lyftas ur fattigdom.

Typexemplet på en människa i extrem fattigdom är en kvinna på landsbygden i ett land i Afrika söder om Sahara. Sett över hela världen är 25 procent fler kvinnor än män fattiga i åldersgruppen 25 till 34 år, visar siffror från FN.

– Det här är en ålder då man yrkesarbetar, samtidigt som man bildar familj och skaffar barn. Kvinnor utför 2,6 gånger mer obetalt omsorgs- och hushållsarbete än män och det påverkar deras möjligheter att yrkesarbeta och få en inkomst, säger Eva Johansson, verksamhetsföreträdare för jämställdhet på Sveriges biståndsmyndighet Sida.

– Situationen påverkar även barnen som kan tvingas hjälpa till med försörjningen och riskerar att inte fullfölja sin skolgång.

Samtidigt har det under de senaste decennierna vuxit fram en insikt om att flickors och kvinnors roll är helt av-

görande för att bekämpa fattigdom och få en utveckling som är hållbar.

– Jämställdhet och utveckling hänger mycket nära ihop och när jämställdheten ökar så ökar också förutsättningarna för en hållbar och fredlig utveckling, säger Eva Johansson.

– Den här insikten syns tydligt i de globala målen där det både finns ett specifikt mål för jämställdhet – mål 5 – men där man också har lagt in ett jämställdhetsperspektiv i de andra målen.

SYNS I MÅL 1

I mål 1, om att avskaffa fattigdomen i världen, ser man detta tydligt. Flera av delmålen och indikatorerna innehåller skrivningar om ”män och kvinnor” eller ”kön” och uppmuntrar till insatser som utjämnar skillnaderna mellan könen. Det gäller inte minst delmål 1.4 som handlar om ekonomiska och juridiska

möjligheter och rättigheter.

– På just det området finns mycket att göra när det gäller jämställdhet. Landrättigheter påverkar kvinnors situation i hög utsträckning men även tillgång till finansiella tjänster som lån och krediter, fortsätter Johansson.

Den starka kopplingen mellan jämställdhet och fattigdomsbekämpning gör att Sida och många andra utvecklingsaktörer jobbar brett med olika insatser för jämställdhet. 88 procent av Sidas alla insatser har jämställdhet antingen som huvudmål eller som delmål.

– Vi på Sida har varit systematiska i vårt sätt att inkludera jämställdhet i vårt utvecklingssamarbete och vi var också tidigt ute med att inkludera pojkar och män i jämställdhetsarbetet, något som flera nu börjar följa efter, säger Johansson.

KVINNORS EGENMAKT

FN:s utvecklingsprogram UNDP har formulerat sex olika nyckelfaktorer (”signature solutions”) för sitt arbete varav en är jämställdhet och kvinnors egenmakt. ”Kvinnors deltagande på alla områden i samhället är avgörande för att åstadkomma stora och bestående förändringar inte bara för dem själva utan för alla människor. /---/ Jämställdhet och kvinnors egenmakt är en vägledande princip som vi har med oss i allt vi gör”, skriver organisationen på sin webbsida.

Ser man på breda definitioner av fattigdom är bristen på inflytande och möjligheter att göra sin röst hörd viktiga komponenter. För fattiga kvinnor blir bristen på röst och inflytande något som tar ifrån dem möjligheten att förändra sin egen situation vilket ger en ond cirkel som gör att de fastnar i fattigdom.

Därför är det så nödvändigt att stärka kvinnors egenmakt och aktörskap, framhåller Eva Johansson:

– När kvinnor kan styra över sina egna liv kommer de att fatta beslut som gynnar både dem själva och familjen och på sikt skapar ett större välbördet för alla i samhället.

■ *AnnaLena Karlsson Andrews*

”Förverkligad jämställdhet och egenmakt för kvinnor och flickor kommer på ett avgörande sätt att bidra till framsteg sett till alla mål och delmål. Det är omöjligt att uppnå full mänsklig potential och hållbar utveckling om halva mänskligheten fortsätter att förvägras sina fulla mänskliga rättigheter och möjligheter.” (Utdrag ur Agenda 2030)

FN FAKTA.

GLOBALA MÅLEN: MÅL 1 – INGEN FATTIGDOM

Foto: UN Photo/Amanda Vossard

Jadayah Spencer från International Youth Leadership Institute talar vid ett möte om fattigdom och utbildning i FN-högkvarteret.

En värld utan fattigdom ej längre inom räckhåll

Mål 1 i Agenda 2030 handlar om att avskaffa fattigdomen i världen. Ansträngningarna för att minska fattigdomen har globalt sett varit framgångsrika under lång tid men på senare tid har den positiva utvecklingen mattats av. I dagsläget är bedömningen att målet att avskaffa den extrema fattigdomen inte kommer att kunna nås till 2030.

”Vi är den första generationen som kan avskaffa fattigdomen och den sista som kan stoppa klimatförändringarna”, sa FN:s dåvarande generalsekreterare Ban

Ki-moon i samband med att världens ledare 2015 antog Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling. Kurvan som visar andelen människor

på jorden som lever i extrem fattigdom* hade då minskat stadigt under en lång följd av år: från 36 procent 1990 till 16 procent 2010 och sedan till 10 procent

1 INGEN FATTIGDOM

I september 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny global utvecklingsagenda, Agenda 2030. Den innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals, SDG:s) som syftar till att avskaffa fattigdom och hunger, rädda vår planets ekosystem och klimat och skapa fredliga, inkluderande och trygga samhällen. Det är den mest omfattande och ambitiösa utvecklingsplan som mänskligheten någonsin har haft. Världens regeringar bär det yttersta ansvaret för att agendan genomförs men varje människa på jorden berörs och om målen ska kunna nås krävs att alla betydande aktörer i samhället medverkar och påverkar utvecklingen i rätt riktning. I detta faktablad belyser vi det första av de 17 målen: ingen fattigdom.

2015. En stor del av minskningen stod Ostasien för där fattigdomen minskat från 52 procent 1990 till mindre än en procent 2015. Det är mot bakgrund av denna positiva utveckling som man ska se de ambitiösa globala målen där det första i raden, mål 1, handlar om att avskaffa fattigdomen i världen till 2030.

Sedan 2015 har framstegen dock mattats av och enligt preliminära beräkningar levde 8,6 procent av jordens befolkning i extrem fattigdom 2018. Om nuvarande trend står sig kommer 6 procent av mänskligheten fortfarande att vara fattiga 2030.

Vilka är då de fattiga? Enligt FN:s siffror finns 80 procent av världens fattiga på landsbygden. Av alla landsbygdsbor lever 17,2 procent i extrem fattigdom vilket är tre gånger fler än de som bor i och omkring städer, där 5,3 procent av befolkningen är fattig. Kvinnor och flickor är överrepresenterade i gruppen samtidigt som närmare hälften av alla människor som lever i extrem fattigdom är barn under 14 år.

Situationen för den fattiga landsbygdsbefolkningen förvärras av väpnade konflikter och, i ökande grad, av klimatförändringar. Men att minska fattigdomen hos de mest utsatta grupperna är ingen lätt uppgift då den ofta beror på en komplex sammansättning av sociala, politiska, ekonomiska och miljömässiga faktorer. Att bygga kraftfulla sociala skyddsnet, samtidigt som mer resurser avsätts till grundläggande samhällsservice, kan hjälpa de mest utsatta att finna en väg ut ur fattigdomen.

De länder där den extrema fattigdomen biter sig fast är låginkomstländer och länder som är drabbade av väpnad konflikt och social oro, många av dem i Afrika söder om Sahara. Av de 736 miljoner människor som levde i extrem fattigdom 2015 återfanns merparten – 413 miljoner – i denna region. Siffran har stigit på senare år och Afrika söder om Sahara hyser nu fler människor i extrem fattigdom än i alla övriga delar av världen sammantaget. Kraftfulla politiska beslut och åtgärder kommer att krävas för att bryta den onda trenden.

Tvärt emot vad man kan tro är det inte säkert att man har en dräglig levnadsstandard bara för att man har jobb. Av anställda arbetare och deras familjer runt om i världen levde 8 procent i

Mål 1 – avskaffa fattigdom

Delmål 1.1

Senast 2030 avskaffa den extrema fattigdomen för alla människor överallt. Med extrem fattigdom avses för närvarande människor som lever på mindre än 1,25 US-dollar* per dag. (*Sedan de globala målen antogs har siffran justerats till 1,90 USD/dag)

Indikator 1.1.1: Andel av befolkningen som lever under den internationella fattigdomsgränsen efter kön, åldersgrupp, arbetsstatus och geografiskt område (stad/landsbygd)

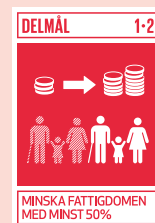

Delmål 1.2

Till 2030 minst halvera den andel män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner.

Indikator 1.2.1: Andel av befolkningen som lever under den nationella fattigdomsgränsen efter kön och åldersgrupp

Indikator 1.2.2: Andelen män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner

Delmål 1.3

Införa nationellt lämpliga system och åtgärder för socialt skydd för alla, inklusive grundskydd, och senast 2030 säkerställa att de omfattar en väsentlig andel av de fattiga och de utsatta.

Indikator 1.3.1: Andel av befolkningen som omfattas av socialt grundskydd och sociala skyddssystem, fördelat på kön, barn, arbetslösa, äldre, personer med funktionsnedsättning, gravida kvinnor, nyfödda, arbetsskadade personer samt de fattiga och utsatta

Delmål 1.4

Senast 2030 säkerställa att alla män och kvinnor, i synnerhet de fattiga och de utsatta, har lika rätt till ekonomiska resurser, tillgång till grundläggande tjänster, möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom samt tillgång till arv, naturresurser, lämplig ny teknik och finansiella tjänster, inklusive mikrokrediter.

Indikator 1.4.1: Andel av befolkningen som lever i hushåll med tillgång till grundläggande tjänster

Indikator 1.4.2: Andel av den totala vuxna befolkningen som har säkra markrättigheter, med stöd i juridiskt erkänd dokumentation, och som upplever att deras rätt till mark är säker, fördelat på kön och typ av besittning

extrem fattigdom 2018, trots att fattigdomen bland arbetare minskat kraftigt under de senaste 25 åren. Situationen är som mest alarmerande i Afrika söder om Sahara där 38 procent av arbetarna och deras familjer är fattiga. Fattigdomen är större bland gruppen unga arbetare mellan 15 och 24 år jämfört med vuxna arbetare.

SKRIVNINGAR I MÅL 1

Den fullständiga skrivningen av mål 1 är "Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt" (End poverty in all its forms

everywhere). För att kunna kommunicera de globala målen bättre har benämningen av varje mål givits en kortform, i detta fall "Ingen fattigdom".

Ser man till delmålen handlar det första (1.1) om att avskaffa den extrema fattigdomen som 2015 definierades som att leva på under 1,25 dollar om dagen. Siffran har sedan dess skrivits upp och idag räknas man som extremt fattig om man lever på under 1,9 dollar om dagen.

Men fattigdom handlar inte bara om inkomst. Det handlar också – bland annat – om brist på makt, frihet, in-

MÅL 1

i alla dess former överallt

Delmål 1.5

Till 2030 bygga upp motståndskraften hos de fattiga och människor i utsatta situationer och minska deras utsatthet och sårbarhet för extrema klimatrelaterade händelser och andra ekonomiska, sociala och miljömässiga chocker och katastrofer.

Indikator 1.5.1: Antalet dödsfall, saknade personer och direkt drabbade till följd av katastrofer per 100 000 invånare

Indikator 1.5.2: Direkt ekonomisk förlust till följd av katastrofer i förhållande till BNP (bruttonationalprodukten)

Indikator 1.5.3: Antalet länder som antar och genomför nationella strategier för katastrofriskreducering i linje med Sendai FDRR 2015-2030

Indikator 1.5.4: Andelen lokala myndigheter som antar och genomför lokala strategier för katastrofriskreducering i linje med nationella strategier för katastrofriskreducering

Delmål 1.a

Säkra en betydande resursmobilisering från en mängd olika källor, inklusive genom ökat utvecklings-samarbete, i syfte att ge utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, tillräckliga och förutsebara medel för att genomföra program och politik för att avskaffa all form av fattigdom.

Indikatorerna för detta delmål revideras i mars 2020 (se <https://unstats.un.org/sdgs>).

Delmål 1.b

Upprätta sunda policyramverk på nationell, regional och internationell nivå på grundval av utvecklingsstrategier som stödjer de fattiga och tar hänsyn till jämställdhetsaspekter, för att stödja ökade investeringar i åtgärder för att avskaffa fattigdom.

Indikatorerna för detta delmål revideras i mars 2020 (se <https://unstats.un.org/sdgs>).

flytande, hälsa, utbildning, socialt skydd och säkerhet, vilket gör att man brukar tala om multidimensionell fattigdom.

I linje med detta synsätt handlar mål 1:s andra delmål (1.2) om att ”minst halvera den andel män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner”. 1,3 miljarder människor på jorden beräknas leva i multidimensionell fattigdom. Av dessa är hälften barn under 18 år.

Mål 1 handlar vidare om att se till att människor i alla länder får tillgång till

grundläggande sociala skyddsnät (delmål 1.3), att de har lika rätt till ekonomiska resurser och att rättvisa råder bland annat när det gäller äganderätt, arv och finansiella tjänster (delmål 1.4) samt att minska människors utsatthet och sårbarhet ”för extrema klimatrelaterade händelser och andra ekonomiska, sociala och miljömässiga chocker och katastrofer” (delmål 1.5).

Efter de fem sifferdelmålen finns två bokstavsmål (1.a och 1.b) som snarare handlar om metoder för att de första delmålen ska kunna nås. De handlar

Foto: Ponsuak Kunsu/Wesphotos

I Ostasien minskade fattigdomen från 52 procent 1990 till mindre än en procent 2015. Bilden är från Seoul, Sydkorea.

om att säkra de resurser och upprätta de regelverk som krävs för att delmålen 1.1 till 1.5 ska kunna nås (se rutan här ovanför).

För att kunna mäta hur arbetet med de globala målen går har FN tagit fram 230 globala indikatorer. Varje land ska även ta fram nationella indikatorer och metoder för att mäta utvecklingen. För Sveriges del är det Statistikmyndigheten SCB som ansvarar för arbetet med indikatorerna. Varje land får själv välja om landet vill rapportera sitt arbete för att nå målen vid FN:s högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF), som hålls i New York varje år.

Den fullständiga texten till mål 1 samt de indikatorer som är kopplade till delmålen framgår av rutan till vänster.

SVERIGE OCH MÅL 1

Fattigdomsbekämpning är ett övergripande mål för den svenska biståndspolitik. Den svenska biståndsmyndigheten Sida skriver på sin webbsida att svenskt bistånd ska skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och under förtryck. Vidare slår myndigheten fast att den skiljer på fyra olika dimensioner av fattigdom: resurser; möjligheter och val; makt och inflytande samt mänsklig säkerhet.

Genom det internationella biståndet bidrar Sverige både till att säkra resurser och upprätta de policyramverk som krävs för att låginkomstländer ska kunna minska fattigdomen bland sina invånare och bygga upp sociala trygghetssystem. Ytterligare insatser för att bidra till fattigdomsbekämpningen i världen görs av andra aktörer i det

Foto: UN Photo/Haraldane Dicko

80 procent av världens alla människor som lever i extrem fattigdom finns på landsbygden. På bilden en jordbrukare i Gao, Mali.

svenska samhället, däribland organisationer i civilsamhället och andra myndigheter på olika nivåer.

När det gäller fattigdom i Sverige kan man konstatera att Sverige har ett väl utbyggt välfärdssystem och en hög levnadsstandard, men att en officiell nationell definition av fattigdom saknas. Enligt FN:s Sustainable Development Report 2019 har Sverige redan uppnått mål 1 men ökande inkomstskillnader och högre andel som lever i relativ fattigdom** innebär att även vi har utma-

ningar inom området. Den inkomstrelaterade ojämlikheten har ökat mer i Sverige än i något annat OECD-land sedan 1990 och ligger på den högsta nivån i Norden. ■

* *Extrem fattigdom innebär i dagsläget att en människa lever på under 1,9 US-dollar om dagen.*

** *Relativ fattigdom enligt EU:s definition innebär att en person har en inkomst efter skatt som underskrider 60 procent av landets medianinkomst.*

Foto: Svenska FN-förbundet

Hur bidrar Svenska FN-förbundet med sin verksamhet till mål 1? Vi ställde frågan till Annelie Börjesson, ordförande.

– Svenska FN-förbundet har en bred verksamhet på olika plan som gör skillnad för människor som lever i fattigdom. Genom våra tre projekt Flicka, Skolmat och Minor har vi en direkt påverkan på utsatta människors liv. Flicka handlar bland annat om att rädda flickor från barnäktenskap så att de i stället kan utbilda sig och ta kontroll över sina liv, något som skapar välstånd både för den enskilda flickan såväl som för hennes samhälle. Genom Skolmat får utsatta barn gratis mat i skolan vilket ger en rad positiva effekter, som bättre hälsa, ökad skolgång, bättre studieresultat och mer välmående familjer och lokalsam-

hällen. Projektet Minor innebär bland annat att viktig mark kan röjas så att bönder kan odla sin jord och föräldrar tors skicka sina barn till skolan.

– På hemmaplan bedriver vi ett omfattande och mångfacetterat arbete för att informera om FN och få igång olika samhällsaktörer när det gäller globala frågor i allmänhet och Agenda 2030 i synnerhet. Tillsammans med vårt opinionsbildande arbete får detta effekt på exempelvis biståndsviljan så att Sverige kan fortsätta att bedriva ett omfattande utvecklingsamarbete, inte minst genom de olika FN-organen. FN-förbundet bedriver också eget utvecklingsamarbete tillsammans med våra systerförbund i olika länder som bidrar till minskad fattigdom.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

De 17 globala målen för hållbar utveckling syftar till att minska fattigdomen i världen och skapa en hållbar utveckling. Det finns många sätt för var och en av oss att bidra – här är några förslag på vad DU kan göra:

Bli månadsgivare!

Bli månadsgivare till något av FN-förbundets projekt Flicka, Skolmat eller Minor! Projekten bidrar vart och ett på sitt sätt till minskad fattigdom och en bättre värld. Att bidra kontinuerligt, som månadsgivare, är särskilt värdefullt då det skapar stabilitet och långsiktighet i insatserna. Se fn.se/manadsgivare eller swisha en engångsgåva till 90 05 638 och ange Flicka, Skolmat eller Minor.

Utbilda dig!

Kunskap är grunden för all förändring. Om du vill lära dig mer om Agenda 2030 och de globala målen kan du gå FN-förbundets B-kurs om FN:s arbete för hållbar utveckling. Dessutom ordnas regelbundet kostnadsfria seminarier som tar upp de globala målen ur olika perspektiv. Läs mer och hämta material och inspiration på fn.se/agenda2030 och fn.se/kalender.

Engagera andra!

För att vi ska kunna minska fattigdomen i världen behöver vi bli fler som engagerar oss för de globala målen. Du kan delta genom att prata om dem på jobbet, i skolan eller med vänner. FN-förbundet har gratis material som både kan lånas och beställas. Som medlem i en FN-förening har du även tillgång till andra verktyg och till ekonomiskt stöd för att genomföra projekt. Se fn.se/agenda2030.

Foto: Mostphotos/Belish

Cirka 15 procent av Sveriges befolkning lever i "relativ fattigdom". I gruppen finns bland annat många ensamstående kvinnor med barn, utrikes födda, arbetslösa och personer med funktionsnedsättning.

Fattigdom i Sverige – finns det?

Fattigdom är komplext. Det kan handla om allt från materiell nöd till socialt utanförskap. Världshorisont försöker reda ut fattigdomsbegreppet och tittar närmare på vilka som är fattiga i Sverige idag.

“På mindre än 100 år har fattigdomens karaktär i Sverige helt förändrats”. Så skriver fattigdomsforskarna Carina Mood och Jan O Jonsson i en artikel om den nya fattigdomen i Sverige 2019.

– Fattigdom hos den svenska befolkningen är idag mycket sällan en fråga om materiell nöd. De som klassas som fattiga enligt gängse definitioner har i de allra flesta fall en god boendestandard, kläder och tillräckligt med mat. I rika länder som Sverige används ordet fattigdom ofta för att beskriva en levnadsstandard som ligger relativt långt under genomsnittet, säger Carina Mood.

Idag rör det sig om ungefär 1 procent som lever i allvarlig materiell fattigdom i Sverige vilket i jämförelse med de flesta andra EU-länder är en mycket låg nivå. Samtidigt har den ekonomiska ojämlikheten ökat mer i Sverige än i något annat OECD-land sedan 1990 och låg på den högsta nivån i Norden i en utvärdering av OECD 2017.

– Ojämlikheten i inkomst ökade

snabbt i Sverige fram till för några år sedan, men även här har trenden planat ut, säger Carina Mood.

Det som drev på utvecklingen av inkomstjämlighet är dels ökade kapitalinkomster, vilket drev på avståndet i toppen, medan ersättningar (i form av till exempel ekonomiskt bistånd, a-kassa och pensioner) har stigit i lägre takt än lönerna, vilket drev på ojämlikheten i botten.

FINNS MEN SYNS INTE

Enligt Agenda 2030 och de globala målen ska vi bland annat utrota fattigdomen och minska ojämlikheten i världen. Sverige ligger bra till globalt sett. Förutom vår höga levnadsstandard har vi också ett väl utbyggt välfärdssystem. I den senaste rapporten från Sveriges regering till FN om hur arbetet med Agenda 2030 går står det till exempel att vi inte har någon absolut fattigdom i Sverige, något som bland andra Sveriges Stadsmissioner kritiserat – den

finns, men syns inte i offentlig statistik.

“För att Sverige även i fortsättningen ska ha en ledande och trovärdig röst runt FN:s 17 globala hållbarhetsmål måste regeringen uppfylla målen om att bekämpa fattigdom som vi åtagit oss enligt Agenda 2030. Ett första steg är att synliggöra den verkliga bilden av fattigdom i Sverige.” skrev Lotta Säfström, styrelseordförande för Sveriges Stadsmissioner, i samband med att deras årliga fattigdomsrapport släpptes förra året.

Det som Sverige fokuserar på när det kommer till den nationella fattigdomsminskningen är några av delmålen i Agenda 2030, som att minst halvera den andel som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner. En svårighet här är att Sverige saknar en officiell nationell definition av fattigdom. Detta har bland andra Agenda 2030-delegationen pekat ut som en utmaning.

LÅG EKONOMISK STANDARD

Ett av de mått som används för att mäta fattigdom i Sverige definieras av EU och kallas i Sverige för “låg ekonomisk standard”. Det är ett mått på relativ

fattigdom och visar hur många i ett hushåll som lever med en inkomst efter skatt som underskrider 60 procent av landets medianinkomst. I Sverige har den relativa fattigdomen ökat sedan början av 1990-talet men stabiliserat sig de senaste tio åren och cirka 15 procent av Sveriges befolkning lever idag med en låg ekonomisk standard enligt statistikmyndigheten SCB. En nackdel med detta mått är att konjunkturläget kan påverka vem som är fattig.

– Konjunktursvängningar kan få den märkliga effekten att andelen fattiga enligt det här måttet minskar och medianinkomsten i landet går ner och vice versa, det vill säga att andelen fattiga ökar vid högkonjunktur när medianinkomsterna ökar. Det relativa måttet behöver därför kompletteras med andra mått, säger Thomas Helgeson på SCB.

SAMLAT EU-MÅTT

EU har tagit fram ett samlat mått där allvarlig materiell fattigdom, den relativa fattigdomen samt ett mått på deltagande på arbetsmarknaden vägs samman och mäter risken för fattigdom eller socialt utanförskap. För att vara i riskzonen räcker det att uppfylla en av aspekterna. 18 procent av Sveriges befolkning riskerar fattigdom eller socialt utanförskap enligt den här definitionen.

Här ingår ofta utrikes födda, arbetslösa, personer med funktionsnedsättning och ensamstående kvinnor med barn. Utöver dessa finns också de människor som inte syns i statistiken, såsom hemlösa, asylsökande, pappers-

Några sätt att mäta fattigdom:

Absolut fattigdom. Inkomster eller tillgångar under en definierad nivå. Till exempel FN:s mått på extrem fattigdom där personer med en inkomst lägre än 1,90 dollar per dag definieras som fattiga. I Sverige används begreppet "låg inkomststandard" som klassar hushåll med låga inkomster och beskriver hur väl hushållets inkomster räcker för att betala nödvändiga levnadskostnader.

Relativ fattigdom. Inkomster eller tillgångar i relation till det övriga samhället. Kallas "låg ekonomisk standard" i Sverige och visar hur många som lever i hushåll med en disponibel inkomst under 60 procent av medianinkomsten i landet.

Materiell fattigdom. Huruvida man har råd med en viss levnadsstandard. Detta mäts av EU genom att undersöka om personer till exempel kan betala oförutsedda utgifter, har råd med en veckas semester per år eller kan värma upp sin bostad. En individ eller ett hushåll anses vara i allvarlig materiell fattigdom om man inte har råd med fyra av de nio poster som EU bestämt.

Multidimensionell fattigdom. Ett flerdimensionellt perspektiv på fattigdom som ser bortom inkomst. Det utgår från tre huvuddimensioner: hälsa, utbildning och levnadsstandard.

Källor: SCB, UNDP

lösa och EU-migranter. Dessa grupper löper större risk för ekonomisk utsatthet, något Agenda 2030-delegationen lyfter som en utmaning för Sverige, och där civilsamhället ofta får träda in och stötta upp. Sveriges Stadsmissioner introducerar i sin fattigdomsrapport från 2019 begreppet "matfattigdom" och beskriver en verklighet långt ifrån den officiella statistiken där de möter allt fler grupper som inte har råd med mat.

KARTLÄGGNING BEHÖVS

– Det behövs definitivt en bättre kartläggning av vilka som finns i Sveriges marginaler och vilka villkor de lever under, säger Carina Mood och det är något som även flera civilsamhällesorganisationer framhäver.

När det kommer till det omdebatterade ämnet barnfattigdom går det att se att den långsiktiga trenden är att barnfattigdomen i Sverige minskar. Dock kvarstår en hel del demografiska utmaningar, något som Rädda Barnen ser i sin verksamhet i Sverige.

– Fattigdom är komplext. I grunden handlar det om en individ som blir fråntagen möjligheter. Många av de barn som växer upp under knappa förhållanden berättar om bristen på delaktighet och om frånvaro av vuxna som lyssnar. Vi möter dagligen barn som lever med en ensamstående mamma eller utrikesfödda föräldrar, och det är också de som löper störst risk att leva i fattigdom, säger Madeleine Kaharascho Fridh, rådgivare i socioekonomiska frågor på Rädda Barnen.

■ Louise Gårdemyr, frilansskribent

Foto: © Nobel Media/Alexander Mahmoud

Fattigdomsforskaren Abhijit Banerjee tar emot Nobelpriset i ekonomi i Stockholms konsertshus den 10 december 2019.

Viktiga fältexperiment ledde till Nobelpriset

2019 gick Ekonomipriset i Alfred Nobels minne till tre fattigdomsforskare inom fältet utvecklingsekonomi. Abhijit Banerjee, Esther Duflo och Michael Kremer fick priset för sina fältexperiment som går ut på att dela upp stora problem i mindre frågeställningar.

En av de prisade forskarnas studier handlar om utbildning och utfördes på landsbygden i Kenya. Frågan var vilken åtgärd som höjer kunskapsnivån hos skolelever till lägst kostnad; fler böcker eller fria skolmåltider? Studien jämförde slumpmässigt skolor som var relativt lika och som fick extra resurser vid olika tidpunkter och i olika former.

Det visade sig att varken böcker eller mat spelade någon större roll utan istället, efter flera ytterligare fältexperiment i bland annat Indien, var det nivåanpassad undervisning som hade bäst effekt på kunskapsnivån. Det ledde till storskaliga program för stödundervisning, något som i dag fler än fem miljoner indiska barn fått ta del av. Det här är ett av många exempel på deras fältexperiment, forskarna har också varit med och förändrat vaccinationsprogram och hur utvecklingsaktörer utvärderar sina insatser.

Foto: UN Photo/Eskinder Debele

Sveriges nya FN-ambassadör Anna Karin Eneström träffar FN:s generalsekreterare António Guterres i samband med att hon tillträder sin nya tjänst i New York.

Sveriges nya FN-ambassadör

”Sverige kan spela viktig roll för samsyn i FN”

Anna Karin Eneströms intresse för FN-frågor föddes under en tjänst i Nairobi på 90-talet. Efter många års arbete med multilaterala frågor utsågs hon nyligen till Sveriges nya FN-ambassadör.

För Anna Karin Eneström var det aldrig någon tvekan om att hon skulle tacka ja till uppdraget när hon fick frågan om att bli Sveriges nya FN-ambassadör.

– Det kändes jättekul och väldigt spännande och jag blev förstås smickrad över frågan, berättar Eneström när hon besöker Svenska FN-förbundets kansli i Stockholm.

Som FN-ambassadör är Anna Karin Eneström chef för Sveriges ständiga representation till FN i New York. Och hon inleder sin nya tjänst med ett jubileum. FN fyller 75 år och under de kommande månaderna kommer mycket av FN-representationens fokus att ligga på att vara med och förhandla fram en politisk deklaration om FN till 75-årsjubileet i oktober.

– Det kommer att vara en utmaning att få länderna att enas och blicka framåt. Vi måste hitta rätt språk och få till en deklaration som gör FN rustat för morgondagens utmaningar. Det handlar om vilken typ av organisation vi behöver vara i framtiden och hur vi ska tackla de

hot och utmaningar som vi står inför, säger hon.

VILL SE FLER KVINNOR

Anna Karin Eneström är Sveriges första kvinnliga FN-ambassadör sedan 1964, ett faktum som välkomnats varmt av bland andra Svenska FN-förbundet. Självtar hon det med ro.

– Jag tänker att det både spelar roll och inte spelar roll att jag är kvinna. Jag tycker att det är viktigt med kvinnor på höga positioner. Idag finns det ett 40-tal andra kvinnliga FN-ambassadörer i New York. Kvinnorna är inte längre ovanliga, även om de fortfarande är för få, konstaterar hon.

Sverige har profilerat sig genom sin feministiska utrikespolitik och Anna Karin Eneström tycker att Sverige har en fortsatt viktig roll att spela när det

kommer till jämställdhetsfrågor.

– Sverige har gjort att den feministiska utrikespolitiken har landat globalt. Det finns en större nyfikenhet nu och flera andra länder har också deklarerat att de för en feministisk utrikespolitik.

Samtidigt finns det jämställdhetsfrågor som är svårare att driva idag än tidigare. Frågor inom sexuell och reproduktiv hälsa (SRHR) har blivit mer besvärliga och USA:s mer konservativa hållning på området komplicerar bilden.

– SRHR-frågor möter mer motstånd nu och det är tragiskt. Dessa frågor är viktiga utvecklings- och rättighetsfrågor och måste sättas högt på dagordningen. FN jobbar för att vara en jämställd organisation och feministiska frågor måste in i all verksamhet.

GOTT RYKTE ATT FÖRVALTA

Efter Sveriges framgångsrika år i FN:s säkerhetsråd 2017-2018 finns det ett förtroende att fortsätta leva upp till, fortsätter Anna Karin Eneström.

– Vi ska fortsätta att förvalta det goda rykte som vi hade under vår tid i säkerhetsrådet. Frågor som vi drev då – om bland annat kvinnors rättigheter, ungas inflytande och humanitär rätt – kommer vi att fortsätta driva. Även om vi inte sitter med i säkerhetsrådet längre finns det andra forum inom FN där de kan föras framåt.

Internationellt samarbete är något som ligger henne varmt om hjärtat. Hon vill hitta konkreta lösningar och tror att Sverige kan spela en viktig roll när det gäller att hitta en samsyn bland medlemsländerna.

– Multilateralism är viktigt. Sverige är väldigt respekterat inom FN och det gör

att vi kan spela en konstruktiv roll och hjälpa till att hitta vägar framåt.

Den svenska FN-rörelsen har en viktig roll att spela när det kommer

till att stötta FN-samarbetet, menar Anna Karin Eneström. Inte minst i år när FN firar 75 år.

– Det kan handla om att sprida kunskap om vad organisationen åstadkommit men också att föra en diskussion, inte minst med unga, om FN:s framtida roll.

”Sverige är respekterat inom FN och det gör att vi kan spela en konstruktiv roll och hjälpa till att hitta vägar framåt.”

■ Karolina Grundin

Välkänd kritik när FN granskade Sverige

FN:s allmänna granskning av hur Sverige sköter sina människorättsåtaganden hölls i slutet av januari i Genève. Granskningen sker ungefär vart femte år och i stor utsträckning var det samma kritik som tidigare som riktades till Sveriges regering.

Inför årets granskning hade Svenska FN-förbundet i vanlig ordning samlat en rad frivilligorganisationer kring en parallellrapport. Förbundet betonade för egen del bland annat problem med rasistisk organisering, förekomsten av hatbrott, samers och minoriteters situation samt vikten av att Sverige inrättar en nationell oberoende institution för mänskliga rättigheter.

Dessa frågor fick också utrymme vid granskningen i Genève där förbundet närvarade genom ordförande Annelie Börjesson och rådgivaren för mänskliga rättigheter Ellie Al-Kahwati. Flera

Foto: UN Photo/Sean-Marc Ferré

FN:s allmänna ländergranskning (UPR) äger rum i FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève. Taket i salen är spektakulärt utsmyckat av den spanske konstnären Miquel Barceló.

stater betonade även behovet av att den nya MR-myndigheten, som vid höstens regeringsförklaring fick grönt ljus av statsminister Löfven, ges tillräckliga finansiella resurser och ett brett mandat. Vid tidigare granskningar har

FN-förbundets krav fått stort genomslag i FN:s rekommendationer till Sveriges regering. Hur det blir den här gången visar sig på försommaren då rekommendationerna – och regeringens svar på dessa – ska presenteras.

Här är FN-föreningarna som rekryterade flest medlemmar

Ovanåkers och Stockholms FN-föreningar blev vinnarna i FN-förbundets medlemsrekryterings-tävling som ägde rum under hösten.

Ovanåkers FN-förening vann kategorin ”procentuell ökning av antalet medlemmar” tack vare att de lyckades öka sitt medlemsantal med 86 procent – från 15 medlemmar till 28!

Stockholms FN-förening vann kategorin ”antal nya medlemmar” och ökade sin förenings storlek med 71 medlemmar. Totalt har alla som deltog

i tävlingen bidragit till att Svenska FN-förbundet fått 382 nya medlemmar. ”Tack till alla som bidragit! Det är roligt att fler nu har gått med i vår rörelse och stödjer det viktiga arbete som vi gör”, säger Annelie Börjesson, ordförande.

Riksdagsledamöter på studieresa till FN i Köpenhamn

I början av året arrangerade Svenska FN-förbundet i samarbete med riksdagens FN-nätverk ett studiebesök på FN-staden (UN City) i Köpenhamn. Ett drygt tiotal riksdagsledamöter deltog och fick bland annat träffa Anne Poulsen, lokal chef för FN:s livsmedelsprogram WFP.

FN-staden på Marmormolen i Köpenhamn stod klar 2013 och är en av Danmarks mest energisnåla och hållbara byggnader. Den rymmer regionala kontor för elva olika FN-organ med totalt omkring 1 500 anställda. De svenska riksdagsledamöterna gavs en heldag med spännande möten som avslutades med en frågestund som kretsade kring Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

▶ INSTAGRAMBILDEN

Vecka 7 var det dags för en digital kickoff med de nya medlemmarna i Glokala Sverige. Bilden är från en studio hos FN-förbundets samarbetspartner SKR. Från vänster: Ulrika Freij, Kerstin Blom Bokliden, Kerstin Söderström, Helena Jönsson och Gabriella Sandberg.

Inlägget publicerades på FN-förbundets Instagram den 12 februari.

Foto: SKR

Följ oss på @fnforbundet

35 686 namn mot kärnvapen till Ann Linde

Svenska FN-förbundet och fyra andra organisationer överlämnade i februari närmare 36 000 namnunderskrifter till stöd för FN-avtalet mot kärnvapen till utrikesminister Ann Linde.

De fem fredsorganisationerna Greenpeace, Svenska FN-förbundet, Svenska Freds, Svenska läkare mot kärnvapen och Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet har under lång tid verkat för att Sverige ska ansluta sig till FN-avtalet om förbud mot kärnvapen från 2017. Som ett led i arbetet har de genomfört namninsamlingar med kravet att regeringen ansluter sig till avtalet och därmed fortsätter i svensk nedrustningstradition.

Den 11 februari överlämnades listorna till utrikesminister Ann Linde i samband med ett möte på Utrikesdepartementet inför vårens översyn av icke-spridningsfördraget, NPT.

– Överlämnandet av namnlistorna är en gemensam och tydlig markering som tillsammans med tidigare opinionsundersökningar visar att det finns ett utbrett folkligt stöd för att Sverige ansluter sig till FN-avtalet, säger Eva Rundgren Forsberg, tillförordnad

Foto: Svenska FN-förbundet
Utrikesminister Ann Linde (till vänster) tar emot namninsamlingen av Eva Rundgren Forsberg, tillförordnad generalsekreterare i FN-förbundet.

generalsekreterare i FN-förbundet som har samlat 5 860 namn.

Regeringen meddelade i somras att Sverige tills vidare ställer sig utanför FN-avtalet, trots att man röstade för det i FN i juli 2017. 24 700 namn till stöd för FN-avtalet har tidigare presenterats för den förra utrikesministern Margot Wallström. Vid mötet i februari kompletterades dessa med ytterligare 10 986 namn.

Vem är kannibalen? av Thomas Petersson

Västpapua var fram till den första maj 1963 en nederländsk koloni men överfördes efter påtryckningar från USA till Indonesien och ansågs 1969 integrerad efter en omdiskuterad FN-övervakad "folkomröstning". Indonesiens övertagande av Västpapua är kantat av kontroverser. Redan 1964 påbörjade flera stora amerikanska företag verksamhet på ön och bland annat är gruvföretaget Freeport den enskilt största skattebetalaren i Indonesien. I över 50 år har rebellgrupper slagits för självständighet, uppskattningsvis 100 000 människor befinner sig på flykt och ambitioner för

självständighet slås våldsamt ned av den indonesiska militären.

Boken *Vem är kannibalen?* (Bokförlaget Mormor) tar oss med till Västpapua och belyser bilden av ön som en resa tillbaka till stenåldern, utforskade djungler, vildar och kannibalism. Boken skildrar hur turister och missionärer tränger allt djupare in i Korowaiernas land och orsakar oåterkallelig skada på det liv de en gång levte. När Thomas Petersson beskriver hur exploatering, politiskt förtryck, pacifisering av "vildarna" och turism påverkar lokalbefolkningen blir frågan i bokens titel ytterst relevant. För vem är egentligen

kannibalen i sammanhanget? Med vilken rätt tränger vi oss på folkgrupper som har haft lite eller ingen kontakt med omvärlden? Vilka konsekvenser kan det få? Vidare skildrar boken ett

sista stora tabun, rituellt kannibalism. Var går gränsen mellan myt och sanning?

Som läsare och vän av mänskliga rättigheter frågar jag mig vad vår bild av befolkningen på Västpapua som kannibaler och ociviliserade vildar får för konsekvenser. Bli deras strävan efter självständighet avfärdad som en del av det pågående narrativet? Så sent som 2017 nekade FN en omröstning för självständighet i Västpapua efter att 1,8 miljoner namnunderskrifter lämnats in.

Thomas Peterssons bok om Västpapua är både otroligt välskriven och informativ samtidigt som den lyfter moraliska frågor och får läsaren att tänka till.

■ Jonas Andersson, projektledare för FN-rollspel vid Svenska FN-förbundet

ehs.se

För dig som vill studera mänskliga rättigheter!

Program • Fristående kurser • Uppdragsutbildning

 Enskilda Högskolan Stockholm
Högskolan för mänskliga rättigheter

Enskilda Högskolan Stockholm • Åkeshovsvägen 29 • 168 39 Bromma • www.ehs.se

Butiken i Laholm blev FN-föreningens räddning och har samtidigt utvecklats till en social mötesplats med stort hjärta för världen. Från vänster: Svea Jansson, Berit Brage, Bodil Wiktorsson Bengtsson, Gunvor Lundgren, Gunaino Enqvist och Birgitta Thorell.

De flesta av varorna i butiken har tillverkats av kvinnor från låginkomstländer.

Gott om hjärterum i världsbutiken i Laholm

En krympande FN-förening blev startskottet för Fair Trade Shop Laholm. Med hjälp från ett femtontal volontärer är butiken idag en social mötesplats präglad av öppenhet och gemenskap.

2003 stod Gunaino Enqvist tillsammans med två kollegor inför ett tufft beslut – antingen fick de lägga ner Laholms krympande FN-förening eller göra något radikalt. Mitt på torget i centrala Laholm hade en godisbutik precis stängt och lokalen stod ledig. De beslöt sig för att göra ett försök att rädda föreningen och gick till kommunen för att be om bidrag till att hyra lokalen. Deras avsikt var att bli ett centrum för arbetslösa, ungdomar och invandrare. Kommunen godkände deras ansökan och betalade hyran för hela första året. Sjutton år senare har engagemanget för butiken vuxit och för ett antal år sedan flyttade de till en större lokal på andra sidan torget.

– Vi bestämde oss tidigt för att arbeta med rättvisemärkta produkter eftersom det låg i tiden och rimmade väl med millenniemålen om att minska fattigdomen i världen. Samtidigt låg vårt största fokus på att vara en social mötesplats, vi har till exempel samarbetat med SFI och tagit emot flera språkpraktikanter genom åren, säger Gunaino.

VAROR FRÅN LÅGINKOMSTLÄNDER

Det som började med en liten plåtlåda som kassaapparat har idag utvecklats till en

Butiken säljer rättvisemärkta varor.

professionell butik med fokus på verksamhetens producenter, som till stor del består av kvinnor från låginkomstländer. Kraven för att få använda Fairtradeloggan är stränga, bland annat ska producenterna ha goda arbetsvillkor och levnadslön.

– Det finns många mervärden i att skapa och ha kontroll över sitt eget liv. Vi vill att producenterna ska få ett bra pris så de ska kunna utveckla sin produktion. Flera av dessa kvinnor har barn och för oss är det viktigt att deras barn får gå i skolan, säger Gunaino.

Butiken har varit avgörande för att hålla Laholms FN-förening vid liv, det är Gunaino övertygad om. Hon får medhåll från nuvarande

ordförande Bodil Wiktorsson Bengtsson, som själv blev engagerad i FN-förbundet genom butiken. För flera av de nuvarande volontärerna har den också varit ett sätt att bygga upp ett kontaktnät.

– Jag var hemma ett år efter att jag hade gått i pension men sedan tyckte jag det blev alldeles för tråkigt och jag ville bli engagerad i en förening. Eftersom jag hade handlat i butiken under flera år föll det sig naturligt att bli volontär där, säger Anita Amott, volontär.

MÅNGA VILL BLI VOLONTÄRER

Birgitta Thorell är nyinflyttad i Laholm och för henne blev volontärbete i butiken ett bra sätt att komma ut och träffa människor.

– Jag gick förbi butiken och tyckte det såg trevligt ut. Sedan såg jag att de sökte volontärer så jag klev in och visade mitt intresse.

Det var ett bra kliv, fyller Gunaino i, och fortsätter:

– Det kommer titt som tätt in nya damer som vill vara med och arbeta som volontärer och det finns alltid hjärterum.

Förutom att locka fler medlemmar till FN-föreningen anser Bodil att butiken även påverkat hela Laholms engagemang för andra världsmedborgare. Kunderna är ofta återkommande och många har rest från närliggande orter. Genom försäljning av rättvisemärkta varor fyller butiken den viktiga funktionen att kunskap sprids.

– Vi pratar gärna om varorna – var de kommer från och vem som har gjort dem. Vi gör vad vi kan för att se till att hela världen är närvarande i vår FN-förening.

■ Text och foto:

Amanda Svanberg Fogelström

Fortsatt kamp i Falun mot kärnvapen

FN-föreningen i Falun, liksom FN-förbundet nationellt, fortsätter sin kamp för att Sveriges riksdag och regering ska underteckna FN:s konvention om kärnvapenförbud.

Den 18 januari, på årsdagen av offentliggörandet av regeringens utredning i frågan, arrangerade Falu FN-förening i samarbete med NBV en aktivitet under rubriken "Förbudet som kom av sig".

Utredningen var en enmansutredning av ambassadör Lars-Erik Lundin. Som bekant rekommenderade Lundin regeringen att Sverige inte ska ansluta sig till FN-förbudet mot kärnvapen. Detta blev också regeringens beslut, presenterad av dåvarande utrikesminister Margot Wahlström mitt under semestern 2019. Men hon sade också att översynskonferensen av icke-spridningsavtalet (NPT, Non-Proliferation Treaty) våren 2020 måste ge resultat, annars kommer regeringen att ta upp frågan om att ratificera FN:s konvention om kärnvapenförbud

på nytt. Något som 78 procent av Sveriges befolkning anser att Sverige ska göra, enligt en nyligen gjord SIFO-undersökning.

Vid manifestationen i januari i Geislerska parken i Falun talade Per-Olof Tellander, Folket i Bild Kulturfront, om utredningen och den osäkra grund som rekommendationen till regeringen vilar på. Inte heller går det att få fram underlaget, framhöll han; mail är raderade, möten är inte protokollförda och handlingar belagda med sekretess.

Helge Sonntag från Dalarnas FN-distrikt talade om nödvändigheten av att avskaffa kärnvapen utifrån de senaste världshändelserna i Irak och Iran. Ett flygplan sköts ner av misstag. En kärnvapenmissil kan avfyra lika lätt, av misstag.

Kampen mot kärnvapen fortsätter i Falun.

Karin Alexanderson, ordförande i Falu FN-förening, redogjorde för kommande aktiviteter som syftar till att sprida kunskap i kärnvapenfrågan och fortsätta sätta tryck på politikerna. Nya manifestationer planeras den 7 mars och den 25 april. Fokus är då vilka överväganden regeringen gör inför översynskonferensen av NPT i New York. Bland annat kommer ett öppet brev att tillställas regeringen i frågan.

Vidare sjöng och spelade Eamonn O'Reilly och Gunnar Blommé läste dikt. Ungefär 70 personer lyssnade, sjöng och applåderade talarna.

Att manifestationen uppskattades visar bland annat det faktum att flera personer på plats önskade bli medlemmar i föreningen.

■ *Text och foto: Karin Alexanderson, ordförande i Falu FN-förening*

FN-quiz i Göteborg

Göteborgs FN-förenings MR-grupp anordnade i januari ett FN-quiz på Hops bar i Göteborg. Frågorna i tävlingen handlade om FN:s arbete med mänskliga rättigheter, om globala målen och om Svenska FN-förbundets projekt Flicka, Minor och Skolmat.

Ledarna för MR-gruppen, Klara Nilsson och Olivia Zackrisson, höll i quizet och det var många personer som deltog. För att få vara

med och tävla fick deltagarna swisha en valfri summa till något av de tre projekten.

Vinnare blev Astrid Ekström och Lisa Danielsson som kunde gå hem med en fin tygkasse från Kulturlabbet med motiv målat av Lennart Myrberg.

Sammantaget blev det en mycket lyckad och uppskattad kväll som innebar både kunskaps-spridning och insamling av pengar.

Astrid Ekström (till vänster) och Lisa Danielsson.

Till minne av Förintelsens offer

Den 27 januari 1945 befriades fångarna i förintelselägret Auschwitz-Birkenau. 2005 deklarerade FN denna dag som en internationell minnesdag för Förintelsens offer. Varje år arrangeras manifestationer och andra aktiviteter på denna dag för att hedra minnet av offren och för att uttrycka stöd för alla människors lika värde. I år var det 75 år sedan befrielsen av Auschwitz-Birkenau och extra många aktiviteter och diskussioner hölls kring årsdagen. Bilden är från Uddevalla där FN-föreningen arrangerade en fin manifestation.

Foto: Kimmas Heyder

TIPSA LANDET RUNT:

Skicka ditt tips till:
varldshorisont@fn.se och skriv
 "Landet runt" i ämnesraden

ENGAGERA DIG LOKALT

Ju fler som engagerar sig, desto mer kan vi åstadkomma! Som medlem är du välkommen att vara med och forma verksamheten i din lokala FN-förening. Möjligheterna är många! Ta kontakt med din FN-förening via www.fn.se

Gör en insamling!

Den 8 mars är det internationella kvinnodagen, ett tillfälle som engagerar där vi kan göra skillnad tillsammans. Varför inte testa att starta egen insamling? Det är lätt, ger goda resultat och är kul! Läs mer hur du gör på egeninsamling.fn.se

Nominera Årets MR-pristagare!

Torsdag den 12 mars är sista dag för att skicka in nomineringar till Årets MR-pristagare. Gå till fn.se och sök på "nominera".

Vårens kurser

Fredag 13/3: B-kurs i hållbar utveckling i Stockholm.

Lördag 14/3: B-kurs i fred och säkerhet i Stockholm.

Tisdag 26/5: B-kurs i mänskliga rättigheter i Malmö.

Läs mer och anmäl dig på fn.se.

Nya FN-skolor sökes

Nu är det dags att ansöka om att bli FN-skola läsåret 20/21! Tipsa gärna gymnasieskolor i din närhet om att läsa mer på fn.se/fnskola.

Årligt ungdomsläger

UNG20 äger rum den 2-5 april på Kärsgården i Stockholm. Omkring 50 ungdomsmedlemmar från hela Sverige samlas då för att lära sig mer om globala frågor och hur vi kan engagera oss för att påverka. Läs mer på fn.se/ung.

SweMUN

Den 13 april är sista dag för att anmäla sig till SweMUN, FN-förbundets årliga FN-rollspel. SweMUN 2020 äger rum 11-13 maj på Hjälmgården utanför Vingåker. Läs mer på fn.se/swemun

Sök årets minibidrag!

Den 1 mars lanserar FN-förbundet årets minibidrag. Syftet är att stödja projekt som ligger i linje med rörelsens verk-

samhetsmål. Alla FN-föreningar och FN-distrikt som har redovisat tidigare bidrag kan söka om max 6 000 kr. Läs mer på fn.se/projektbidrag.

Internationell praktik

FN-förbundet utlyser fem praktikplatser i Armenien, Georgien och Tanzania till höstterminen 2020. Praktiken innefattar fyra månader i fält och därefter en månads informationsarbete i Sverige. För att bli praktikant krävs att du är 20-30 år, medlem i FN-förbundet och har ett stort intresse för utvecklings-samarbete. Sista ansökningsdag är den 29 mars. Mer info finns på fn.se under Lediga tjänster. Läs gärna om våra tidigare praktikanters upplevelser på fn.se/blogg.

Personality

Gabriella Sandberg är ny kampanjledare på Glokala Sverige, Helena Jönsson är ny utbildare på Glokala Sverige och Anneli Nilsson är ny junior webbredaktör och assisterande kommunikatör. Praktikanter på FN-förbundets kansli

under våren är Amanda Svanberg Fogelström, Signe Isbäck, Sara Ivarsson och Josefin Gustavsson.

Glöm aldrig Hiroshima och Nagasaki!

I år är det 75 år sedan atombomberna föll över Hiroshima (6 augusti) och Nagasaki (9 augusti). Minnesdagarna kommer att uppmärksammas mer än vanligt och kanske är det läge att börja fundera på hur du kan bidra? FN:s generalsekreterare António Guterres kommer att närvara vid minnesceremonin i Hiroshima liksom Beatrice Fihn, ICAN.

Glokala Sverige växer

Är din kommun med i Glokala Sverige? Nu jobbar 130 kommuner och 16 regioner tillsammans för en bättre värld – i stort sett halva Kommun- och region-sverige! På fn.se/glokalasverige finns alla kommuner och regioner som deltar samt deras kontaktpersoner.

Boka en ambassadör!

Nu har 15 nya unga ambassadörer för de globala målen utbildats och börjat föreläsa om målen och FN-förbundets projekt Flicka, Minor och Skolmat. Boka en föreläsning på fn.se/ambassadörer eller mejla clara.melander@fn.se.

Svenska FN-förbundets ambassadörer för de globala målen under 2020. Övre raden från vänster: Stina Wisell, Lund (från Västerås), Jean De Dieu Irakiza, Karlstad (från Uppsala), Madeleine Skoglösa, Göteborg (från Helsingborg), Alisa Donlagic, Göteborg och Naawal ali Salad, Stockholm. Nedre raden från vänster: Anton Karlsson, Borås, Embla Hägelmark, Ängelholm, Tilda Thordmark, Mariefred, Ida Paananen, Surahammar, Hamza Jamous, Uddevalla och Nairi Moosakhanian, Göteborg.

ANNELIE BÖRJESSON
ORDFÖRANDE I SVENSKA FN-FÖRBUNDET:

Kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter!

I år är det vad många benämner ett superår för kvinnofrågor. Det är 25 år sedan Pekingplattformen kom till, 20 år sedan resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet såg dagens ljus, fem år sedan Agenda 2030 och de globala målen – med mål 5 som särskilt lyfter kvinnors och flickors rättigheter – antogs av FN:s medlemsstater. Dessutom ska just detta mål upp för översyn på kommande High Level Political Forum i FN i juli. Sist men inte minst fyllde FN:s kvinnokonvention CEDAW, the Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women, 40 år i december.

Kvinnokonventionen från 1979 är ett viktigt dokument som tar upp vad som behöver göras gällande kvinnors rättigheter. Efter att konventionen kom till gjorde dock världens regeringar inte tillräckligt, och för att påskynda jämställdhetsarbetet togs ett tilläggsdokument fram 1994 – Pekingplattformen. Denna lyfter tolv fokusområden och pekar på hur man ska göra för att få till nödvändiga förbättringar. Tanken var att dessa eftersatta områden skulle vara åtgärdade efter fem år. Så blev det inte, och vi kan 25 år senare ledsamt konstatera att den stora merparten av världens regeringar inte prioriterat jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter och inte heller tillsatt tillräckliga medel för att uppnå verklig skillnad.

Trots att kvinnors och flickors rättigheter kan tyckas självklara ifrågasätts dessa på många håll. På vissa områden ser vi framsteg, då främst när det gäller rätten till utbildning. Det är

också glädjande att barnnäktenskapen minskat med 29 procent sedan 1995, även om siffran borde varit högre. På andra områden står det dock stilla och på vissa går det bakåt. Det är med bestörtning vi följer hur USA under Trump lämnat både rådet för mänskliga rättigheter samt en rad internationella avtal. Det ger olyckliga signaler i en tid då det multilaterala samarbetet är viktigare än någonsin. Dessutom har USA tillsammans med 19 andra länder, däribland Ryssland, Belarus, Brasilien, Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, ett antal afrikanska länder samt Ungern och Polen, bildat en koalition vars ståndpunkt är att de inte längre stödjer formuleringar om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter som finns i vissa FN-dokument. De vill också begränsa sexualundervisning och är emot rätten till abort, i vissa fall också då en flicka eller kvinna blivit gravid till följd av våldtäkt eller incest.

Nu i mars hålls den stora årliga kvinnokonferensen CSW, the Commission on the Status of Women, vid FN:s högkvarter i New York. Det brukar vara en livlig och dynamisk konferens där tusentals och åter tusentals representanter från hela världen samlas. Såväl regeringsföreträdare som civilsamhälle är på plats, och kvinnorrättsaktivister från när och fjärran deltar för att driva frågorna framåt. Och det behövs som ni förstår. Halva jordens befolkning består utav flickor och kvinnor – självklart ska vi ha samma rättigheter som män. Kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter!

Nästa nummer

... av Världshorisont kommer ut den 5 juni och blir ett temanummer om fred och säkerhet.

Kärnvapnen i världen kommer att stå högt på den globala dagordningen i maj då det är dags för icke-spridningsavtalets medlemsstater att hålla översynskonferens, något som endast sker vart femte år. Världshorisont redogör för läget i frågan och rapporterar från konferensen. Vi kommer också att titta närmare på läget när det gäller personminor och undersöka var vi står efter USA:s omsvängning i början av året. Världshorisonts nya serie om de globala målen fortsätter också och i nästa nummer av tidningen har turen kommit till mål 2, "ingen hunger".

Använd gärna Världshorisont som ett redskap för att sprida kunskap och

Foto: UN Photo/Mamef Elias

engagemang för FN-tanken och globala frågor. Medlemmar kan beställa buntar av tidningen till rabatterade priser. Skicka din beställning till: [vardshorisont@fn.se!](mailto:vardshorisont@fn.se)

” Jag vill gifta mig med någon som jag själv har valt

Mere Ali, 20 år, är en förebild i sin hemby i Afar, norra Etiopien.

Trots motstånd från sin egen familj har hon vägrat att gifta sig.

Nu driver hon en klubb för ogifta flickor med fokus på att öka medvetenheten om barnäktenskap och kvinnlig könsstympning.

Hjälp oss att stödja Mere Ali och alla andra flickor i deras kamp mot barnäktenskap och könsstympning.

Ge en gåva på fn.se/donation eller swisha direkt till 90 05 638 och skriv FLICKA.